



ارزیابی روندهای تجارت و حمل و نقل در آسیا، اروپا و آفریقا

منوچهر وزیری^۱، بهادر قدیری فراز^۲

۱- استاد دانشکده مهندسی عمران، دانشگاه صنعتی شریف، تهران

۲- کارشناسی ارشد مهندسی عمران، گرایش راه و ترابری، دانشگاه صنعتی شریف، تهران

Bahador.ghadiri@gmail.com

خلاصه

در این مقاله ارزیابی روندهای تجارت و حمل و نقل ماشین آلات و تجهیزات حمل و نقلی در سه قاره آسیا، اروپا و آفریقا در سطوح درون و بین قاره‌ای، مورد بررسی قرار گرفته شده است. به منظور مدل‌سازی توزیع حمل و نقل کالا، شبکه حمل و نقل چند طبقه‌ای سه قاره، AEA، تعریف شده است. مدل‌های توزیع ساخته شده، بستر بررسی ارتباط بین تجارت و حمل و نقل را در طول دوره چهار ساله مورد تحلیل بین سال‌های ۱۹۶۵ تا ۲۰۰۵ فراهم ساخته است. آنالیزهای آماری و مدل‌های مقاطع زمانی مشخص ساخته‌اند که متغیرهای حمل و نقلی و تولید ناخالص داخلی از مهمترین عوامل تعیین کننده تجارت می‌باشند. ضرایب مدل‌های ساخته شده جاذبه، معرف الاستیسیته تجارت نسبت به متغیرهای توصیفی بوده‌اند. مدل‌های رگرسیون خطی الاستیسیته‌های تجارت، روندهای صعودی را نشان داده‌اند. مقایسه بین توزیع تجارت بهینه بر اساس مدل برنامه‌ریزی خطی و توزیع مشاهده شده آن، مشخص ساخته است که برخلاف اروپا و آفریقا در آسیا و کل محدوده سه قاره در اغلب موارد توزیع مشاهده شده تجارت از توزیع بهینه آن پیروی نکرده است.

کلمات کلیدی: شبکه حمل و نقل چندطبقه‌ای، مدل‌سازی حمل و نقل کالا، تجارت بین‌الملل، مدل جاذبه، مدل برنامه‌ریزی خطی

۱. مقدمه

روند رو به رشد جریان کالا به عنوان جز اصلی تغییرات معاصر در سیستم‌های اقتصادی در سطح جهان مطرح شده است [1]. حمل و نقل کالا نقش اساسی در رشد و توسعه اقتصادی ملی، قاره‌ای و بین‌المللی داشته است. همچنین حمل و نقل کالا از فعالیت‌های تولید، مصرف و تجارت به وسیله‌ای اطمینان در دسترس بودن و تحویل به موقع مواد اولیه حمایت می‌کند. به طور کلی در طول سالیان، توجه خاص به جریان کالا در برنامه‌ریزی حمل و نقل افزایش یافته است [2]. تقاضا برای کالا به صورت ثابتی در نیم قرن گذشته رشد یافته و امروزه سیستم حمل و نقل کالا به عنوان امر مهمی مطرح شده است. سیستم حمل و نقل کالا امروزه شامل انواع مدهای حمل به صورت چندطبقه‌ای و بین طبقه‌ای مطرح می‌باشد [3]. اجرای شبکه‌های چندطبقه‌ای حمل و نقل، فاصله بین دسترسی مناطق گوناگون به وسیله اتصال بهتر به بنادر فراهم نموده است که به نوبه خود دسترسی به بازارهای خارجی را برای شرکت‌های تجاری بین‌المللی تسهیل نموده است [4].

در این مقاله، از بخش آمار و اطلاعات تجارت سازمان ملل متحد، Comtrade، اطلاعات تجارت ماشین آلات و تجهیزات حمل و نقلی به عنوان طبقه کالای مورد اهمیت استخراج شده است [5]. این گروه از کالاها در حدود یک سوم ارزش کل تجارت جهان را در یک دهه گذشته شامل شده‌اند. به دلیل نقش تجارت جهان در رشد کشورها، این مقاله تجارت این گروه کالا را برای قاره آسیا، اروپا، آفریقا و کل گستره این سه قاره که در این مقاله AEA نام گذاری شده است، مورد بررسی قرار داده است. با استفاده از تحلیل‌ها و ارزیابی‌های صورت گرفته در این مقاله فاکتورهای تاثیرگذار در تجارت این محدوده‌های جغرافیایی شناخته شده‌اند.

^۱ استاد دانشکده مهندسی عمران، دانشگاه صنعتی شریف، تهران، ایران، ۰۲۱-۶۶۱۶۴۲۹

^۲ کارشناس ارشد مدیریت ترافیک و حمل و نقل شهری معاونت حمل و نقل و ترافیک شهرداری اصفهان، ۰۳۱۱-۴۵۹۳۷۲۷